

УДК 332.14+336.22

Г. В. Ползикова,
к. е. н., доцент кафедри фінансів та маркетингу,
ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", м. Дніпро

МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

G. Polzikova,
PhD (Economics), Associate Professor of Finance and Marketing Department,
Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture, Dnipro

MECHANISMS OF REGIONAL TAX MANAGEMENT UNDER DECENTRALIZATION OF POWER IN UKRAINE

Актуальність статті визначається необхідністю забезпечення фінансової спроможності регіонів України в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи та підписання угоди про асоціацію з ЄС. Метою статті є визначення закономірностей еволюції механізмів регіонального податкового менеджменту в умовах децентралізації влади. Доведено наявність фіскальних вертикальних і горизонтальних розривів в Україні. Видаткова частина місцевих бюджетів значно перевищує дохідну за рахунок міжбюджетних трансфертів. Дослідження регіонального податкового менеджменту дозволило визначити істотну різницю у податкоспроможності регіонів. Реформа децентралізації та проведена податкова реформа позитивно впливають на зміцнення ролі місцевих податків і зборів як основи формування місцевих бюджетів. Значний фінансовий потенціал має оподаткування нерухомості, яке є прерогативою органів місцевого самоврядування. Формалізовано інструментарій регіонального податкового менеджменту, суб'єктами якого є спроможні територіальні громади. Перевагою пропонованого підходу над існуючими є врахування особливостей реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а також стратегічний підхід до управління податковою базою місцевих бюджетів.

Relevance of the article is defined the need to ensure the financial viability regions of Ukraine in terms of administrative and territorial reform and Association Agreement with the EU. The article is to determine the patterns of evolution of regional mechanisms for fiscal management in decentralization. The presence of vertical and horizontal fiscal gaps in Ukraine is defined. The expenditure of local budgets far exceeds revenues by intergovernmental transfers. Research Regional tax management helps to determine a significant difference in the fiscal areas. Decentralization and reform of the tax reform held a positive effect on strengthening the role of local taxes and fees as the basis of local budgets. Significant financial potential estate tax should be the prerogative of local government. Regional tax management tools are formalized, the subjects of which are capable of local communities. The advantage of the proposed approach is consideration of the existing features of local government reform and territorial organization of power and strategic approach to managing tax base of local budgets.

Ключові слова: регіональний податковий менеджмент, механізми, децентралізація, влада, територіальні громади.

Key words: regional tax management mechanisms, decentralization, government, local communities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У поточний час в Україні відбувається реформа децентралізації влади, яка має суттєвий вплив на різні аспекти суспільного життя, зокрема на податкову сферу

[1]. Податкова політика країни має визначатися не тільки потребами наповнення доходної частини бюджету, але й базуватися на аналізі економічного стану, орієнтуватися на довгострокові цілі стимулювання конкурентоспроможності країни, регіонів, окремих галузей національної економіки, вітчизняних виробників. Тому в нові податкового менеджменту має бути гармонізація

інтересів держави, регіонів, платників податків, а також активізація важелів стабілізації, регулювання та стимулювання суспільного розвитку.

Зважаючи на необхідність забезпечення фінансової спроможності регіонів України в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи, вважаємо за доцільне формування концепції розвитку державного податкового менеджменту на рівні регіонів, орієнтованої на досягнення фіскальних і регулюючих цілей державної та регіональної складових податкової політики. Актуальність проблеми підсилюється в умовах підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС, оскільки національне податкове законодавство в цілому відповідає Європейському законодавству, за виключенням окремих норм, які поступово будуть наближені до нього з огляду на обмеження соціально-економічного характеру та регіонального контексту [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Проблеми оподаткування на різних економічних рівнях досліджуються багатьма вченими. Лещух І.В., Олійник Н.Р. розглядають соціально-економічний розвиток країни та регіонів у рамках об'єктів державного податкового менеджменту, який визначається процесом управління оподаткуванням за допомогою здійснення податкового прогнозування, планування, регулювання та контролю з метою прийняття управлінських рішень [3, с. 188]. Штань М.В. зауважує, що ефективна податкова система має забезпечувати узгодження інтересів держави, регіонів, суб'єктів господарювання з урахуванням існуючого співвідношення у рівнях їх розвитку і реальних можливостей, а також створити такі умови ведення підприємницької діяльності, які покликані сприяти більш повному використанню резервів забезпечення стійкого економічного зростання в Україні [4]. Погоджуємося з Гончаренко І.Г., що актуальним завданням регіональних податкових механізмів є стимулювання всебічного розвитку регіонів країни, вирівнювання рівнів їх соціально-економічного стану. Велике значення для нормального функціонування економіки є створення вільних економічних зон із встановленням пільгових режимів: митного, податкового, валютно-фінансового і організаційно-правового [5, с. 281]. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід визнати відсутність системного підходу до дослідження проблем регіонального менеджменту в сучасних умовах.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення закономірностей еволюції механізмів регіонального податкового менеджменту в умовах децентралізації влади.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Інституційними суб'єктами регіонального податкового менеджменту виступають органи місцевого само-

врядування, які встановлюють місцеві податки і збори [6, с. 237]. Значення цього виду менеджменту зростає в умовах прийняття законів України щодо внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України в частині децентралізації фінансів, зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. Рішення органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими Податковим Кодексом України, є частиною податкового законодавства України. До місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю) [7]. Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим Кодексом, забороняється. Зарукування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України. Стаття 64 Бюджетного Кодексу України визначає склад доходів загального фонду бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, міст Києва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад [8]. Об'єктами регіонального податкового менеджменту є податкові надходження до місцевих бюджетів.

Зростання рівня соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення рівня життя населення є неможливим без створення цілісної концепції регіональної економічної політики, яка б враховувала сучасні зміни у податковому механізмі, адекватні новим умовам політики державних видатків і міжбюджетних відносин. Без цього неможливо здійснити прогресивні зрушення в економічній і соціальній сферах, забезпечити зростання якості життя як у регіонах, так і у державі в цілому [9, с. 10].

Таким чином, пріоритетне значення у створенні ефективного механізму регіонального розвитку та забезпеченні фінансової стійкості територіально-адміністративних одиниць має удосконалення податкової політики з метою формування стабільної дохідної бази місцевих бюджетів, розмежування повноважень між центром і регіонами, обґрунтування рівня регіональних видатків. Формування ефективної податкової політики підприємства здатне суттєво сприяти удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва, зміцненню комерційного розрахунку як основи стійкого фінансового стану і стабільної роботи підприємства та виконання ним зобов'язань.

В Україні існують значні фіскальні вертикальні і горизонтальні розриви в Україні. Видаткова частина місцевих бюджетів значно перевищує дохідну. Протягом 2010—2015 рр. частка місцевих податків у консолідованому бюджеті скоротилася з 25,6 % до 18,5 %, а частка видатків, навпаки, зросла — із 40,2 % до 40,7 % [10]. Дослідження регіонального податкового менеджменту дозволило визначити істотну різницю у податкоспроможності регіонів протягом 2012—2014 рр. Усі регіони України демонстрували зростання податкових над-

ходжень, найбільший приріст (близько 20 %) забезпечили Харківська, Рівненська, Львівська області. Незначне скорочення доходів продемонстрував бюджет Полтавської області (на 2,1 %), значно більші — анексована АР Крим (на 82,9 %) і території, де проводиться антитерористична операція — Луганська (на 28,2 %) і Донецька (на 16,7 %) області. Ренкінг за зростанням середньорічних надходжень податків у бюджети областей, визначених за 2012—2014 рр., відкриває Чернівецька область (1231,4 млн грн.) і замикає Донецька область (11231,3 млн грн.). Найбільші надходження до бюджету забезпечує м. Київ (13367,5 млн грн.).

За підсумками 2015 р. доходи місцевих бюджетів становили 120480,2 млн грн., при цьому основну їх частину в регіональному розрізі забезпечили м. Київ (18,4%), Дніпропетровська (10,96%) і Харківська області (6,53%). При цьому питома вага Волинської, Луганської, Херсонської, Чернівецької областей не перевищує 2%.

Податкові надходження до місцевих бюджетів віддзеркалюють результати соціально-економічного розвитку регіонів. За 2015 р. індекс промислової продукції в Луганській області порівняно з 2014 р. склав 30%, в Донецькій — 63,9%, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва по цих областях — відповідно 89,8% та 63,1%, індекс будівельної продукції — 40,5% і 37,1%.

Згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону [11]. За підсумками 2015 р. до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 99,8 млрд грн., що складає 116,0% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами [12]. Приріст надходжень проти 2014 року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 42,1% або 29,6 млрд грн. Темп росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб ПДФО до 2014 року становить 123,1%, плати за землю — 130,3%. При цьому, у 15 та 14 регіонах відповідно темп росту вище середнього по Україні. Загалом обсяг надходжень ПДФО за січень-грудень склав 53625,8 млн грн., рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами становить 113,7%, надходжень плати за землю — 14466,6 млн грн., рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами — 112,2%. Станом на 01.01.2016 фактичні надходження акцизного податку склали 7 670,1 млн грн. що в розрахунок на 1-го жителя країни складає 196,1 грн.

У 2013 р. податківці розпочали адміністрування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Для фізичних осіб — власників об'єктів житлової нерухомості база оподаткування обчислюється органом державної податкової служби на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, що безоплатно надаються органами державної реєстрації прав на нерухоме майно. Що стосується платників податку — юридичних осіб, то база оподаткування об'єктів житлової нерухомості у цьому випадку обчислюється такими особами самостійно станом на 1 січня звітного

року і до 1 лютого цього ж року подають органу державної податкової служби за місцезнаходженням об'єкта оподаткування декларацію.

Надходження податку на нерухоме майно на 2015 рік затверджені місцевими радами в обсязі 530,0 млн грн., фактичні надходження податку склали 736,9 млн грн. Як переконує світовий досвід, розвинені країни мають високу частку податку на нерухомість у надходженнях зведених бюджетів (США — 10,5%; Великобританія — 9,1%; Канада — 8,1%; Японія — 7,4%) [13]. У країнах ЄС частка податку на нерухомість також досить висока: 1—5%. Найнижчий податок на землю встановлений у Іспанії (0,3—0,4%) та Італії (0,4—0,7%), Франції (4,9%), Ісландії (2,8%), Данії, Нідерландах, Швеції, Ірландії (близько 2%). У сучасних умовах Україна має побудувати ефективний механізм адміністрування податку на нерухомість: сформований кадастр нерухомості, діюча система масової оцінки нерухомості, відпрацьований механізм періодичної переоцінки об'єктів оподаткування, високий рівень співробітництва фіскальних органів з платниками податків, прозорість управлінських рішень місцевих владних органів, достатній рівень платоспроможності та податкової дисципліни громадян та інші. Світова практика свідчить, що оподаткування нерухомості є прерогативою органів місцевого самоврядування. У цьому аспекті податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, має значний потенціал як джерело формування доходів бюджету [14, с. 23].

Оптимальний розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою передбачає: визначення достатньої податкової бази, що дасть змогу забезпечити виконання органами місцевого самоврядування власних повноважень з урахуванням об'єктивних критеріїв фінансування державою делегованих повноважень; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов та формування кадрового складу для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [15].

В основу реформи децентралізації покладено формування спроможних територіальних громад сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці [16].

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" передбачає існування альтернативної форми державного оподаткування: самооподаткування — форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру [17]. Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значен-

ня. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів.

Спроможні територіальні громади отримують потужне джерело фінансових ресурсів у вигляді зарахування до їхніх бюджетів 60 % податку на доходи громадян. З додаткових ресурсів у ході реформи місцеві ради отримують власний земельний податок, ставки якого на своїй території кожна рада встановлюватиме самостійно. При цьому до юрисдикції кожної ради передаються всі землі відповідної громади, в тому числі й за межами населених пунктів. Також запроваджується обов'язковий у країнах зі спроможним місцевим самоврядуванням місцевий податок на нерухоме майно. Рішення про його запровадження та про його ставки кожна місцева рада теж приймає самостійно. Громада отримує також 5 % від продажу пального на АЗС, алкогольних та тютюнових виробів. Крім того, за бюджетами місцевого самоврядування залишаються такі джерела, як раніше закріплені місцеві податки і збори [18]. Об'єднані громади переходять на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом (зараз прямі відносини мають лише області, райони, міста обласного значення).

В основу реформування механізмів регіонального податкового менеджменту доцільно покласти інструментарій стратегічного податкового планування із виділенням таких етапів: 1 етап — визначення цілей податкового планування, виходячи зі стратегічних пріоритетів та інтересів підприємств, галузей, що входять до регіонального господарського комплексу, а також оцінки їх податкового навантаження; 2 етап — розробка альтернативних варіантів розвитку регіонального господарського комплексу та оцінка їх впливу на податкоспроможність платників податків регіону; 3 етап — довгострокове прогнозування податкових надходжень, виходячи з найбільш імовірного сценарію розвитку регіонального господарського комплексу; 4 етап — розробка довгострокових планів податкових надходжень до місцевого бюджету. Впровадження стратегічних механізмів податкового менеджменту сприятиме забезпеченню сталого розвитку територій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

1. Доведено наявність фіскальних вертикальних і горизонтальних розривів в Україні. Видаткова частина місцевих бюджетів значно перевищує дохідну за рахунок міжбюджетних трансфертів. Дослідження регіонального податкового менеджменту дозволило визначити істотну різницю у податкоспроможності регіонів, а також негативний вплив на доходи місцевих бюджетів анексії АР Крим та проведення антитерористичної операції в Луганській і Донецькій областях. Реформа децентралізації та проведена податкова реформа позитивно впливають на зміцнення ролі місцевих податків і зборів як основи формування місцевих бюджетів. Значний фінансовий потенціал має оподаткування нерухомості, яке є прерогативою органів місцевого самоврядування.

2. Формалізовано інструментарій регіонального податкового менеджменту, суб'єктами якого є спроможні територіальні громади, які вибудовують взаємовідносини з платниками податків — членами громади на принципах оподаткування і самооподаткування. Перевагою пропонованого підходу над існуючими є врахування особливостей реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а також стратегічний підхід до управління податковою базою місцевих бюджетів.

Перспективами подальших досліджень є розробка методичних підходів до прогнозування доходів бюджетів.

Література:

1. Децентралізація влади: платформа Кабінету міністрів України — 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>
2. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами — членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Лещух І.В. Концептуальні основи функціонування системи державного податкового менеджменту в Україні / І.В. Лещух, Н.Р. Олійник // Регіональна економіка. — 2014. — № 4. — С. 187—193.
4. Штань М.В. Податкові інструменти регулювання економіки України в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / М.В. Штань // Міжнародні відносини. — Серія "Економічні науки". — 2014. — № 4. — Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/132
5. Гончаренко І.Г. Податкові преференції як інструмент державного регулювання економіки в період фінансової кризи / І.Г. Гончаренко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. — 2010. — Вип. 25 (1). — С. 279—282.
6. Ползікова Г.В. Податковий менеджмент як ієрархічна система: діалектика взаємозв'язку механізмів / Г.В. Ползікова // Вісник ДДМА. — 2015. — № 1 (34). — С. 234—240.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: закон України від 28.12.2014 № 71-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page>
8. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19/paran2#n2>
9. Ігнатенко М.В. Економічні регулятори ефективного розвитку промислових підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.05 / М.В. Ігнатенко; Ужгород. нац. ун.-т. — Ужгород, 2008. — 20 с.
10. Статистичний збірник Міністерства фінансів України: "Бюджет України 2015" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/>

redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20(with%20cover).pdf

11. Європейська хартія місцевого самоврядування: Рішення Рада Європи; Хартія від 15.10.1985 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036

12. Виконання доходів місцевих бюджетів за 2015 рік: Звіт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/56969ae43ec34.docx>

13. Прокопенко В.Ю. Оподаткування нерухомості — інструмент наповнення муніципальних бюджетів та регулювання місцевих ринків нерухомості [Електронний ресурс] / В.Ю. Прокопенко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. — 2013. — № 4 (69). — Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=7&id=39>

14. Денисенко С.А. Удосконалення системи регулювання відтворювальних процесів за наслідками реалізації регіональної податкової політики / С. А. Денисенко // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Економіка. — 2013. — Вип. 23. — С. 20—25.

15. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

16. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>

17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97 — ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

18. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад: USAID, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://oblrada.dp.ua/user/files/posibnuk_z_ritan_formyvannya_ter_gromad.pdf

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), "Decentralization of power", available at: <http://decentralization.gov.ua/> (Accessed 20 Oct 2016).

2. International Document (2014), "The Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member — States, on the other hand", available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 20 Oct 2016).

3. Leshhuh, I. V. and Olijnik, N. R. (2014), "Conceptual framework of the system of tax management in Ukraine", *Regional'na ekonomika*, vol. 4, pp. 187—193.

4. Shtan', M. V. (2014), "Tax instruments regulating the economy Ukraine in conditions of globalization" [Online], *Mizhnarodni vidnosini*, Serija "Ekonomichni nauki", vol. 4, available at: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/132 (Accessed 20 Oct 2016).

5. Goncharenko, I. G. (2010), "Tax preferences as an instrument of state regulation of the economy during the financial crisis", *Zbirnik naukovih prac' Cherkas'kogo derzhavnogo tehnologichnogo universitetu*. Ser. : *Ekonomichni nauki*, Vol. 25(1), pp. 279—282.

6. Polzikova, G. V. (2015), "Tax management as a hierarchical system: the dialectic relationship mechanisms", *Visnik DDMA*, vol. 1 (34), pp. 234—240.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on tax reform: the law of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page> (Accessed 20 Oct 2016).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), "On Amendments to the Budget Code of Ukraine on the reform of intergovernmental relations: the Law of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19/paran2#n2> (Accessed 20 Oct 2016).

9. Ignatenko, M.V. (2008), "Economic development of effective controls industry", Ph.D. Thesis, *Economy, Uzhgorod. nac. un-t, Uzhgorod, Ukraine*.

10. Ministry of Finance of Ukraine (2016), "Statistical Yearbook: "The budget of Ukraine 2015", available at: [http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20\(with%20cover\).pdf](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20(with%20cover).pdf) (Accessed 20 Oct 2016).

11. Council of Europe (1985), "European Charter of Local Self-Government", available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (Accessed 20 Oct 2016).

12. Ministry of Finance of Ukraine (2016), Report "Execution of local budgets for 2015", available at: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/56969ae43ec34.docx> (Accessed 20 Oct 2016).

13. Prokopenko, V.Ju. (2013), "Taxation of real estate — tool filling municipal budgets and regulation of local real estate markets", *Visnik Chernigivs'kogo derzhavnogo tehnologichnogo universitetu*, vol. 4 (69), available at: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=7&id=39> (Accessed 20 Oct 2016).

14. Denisenko S. A. (2013), "Improving the regulation of reproductive processes at regional implications of tax policy", *Naukovi zapiski [Nacional'nogo universitetu "Ostroz'ka akademija"]*. *Ekonomika*, Vol. 23, pp. 20—25.

15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), "On approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (Accessed 20 Oct 2016).

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "On approval of methodologies capable of forming local communities", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> (Accessed 20 Oct 2016).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), "On local government in Ukraine: the Law of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 20 Oct 2016).

18. USAID (2015), "Practical Guide for formation capable of communities", available at: http://oblrada.dp.ua/user/files/posibnuk_z_ritan_formyvannya_ter_gromad.pdf (Accessed 20 Oct 2016).

Стаття надійшла до редакції 14.11.2016 р.